

NYA

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

N:o 2.

K. F. THEDENIUS.

Februari.

1852.

INNEHÅLL: ORIG-AFH.: LINDBERG: Växtgeografiska anteckningar öfver Bohuslän. BERGSTRAND: Naturalhistoriska anteckningar om Åland. — LITT.-ÖFVERS.: PRITZEL: Thesaurus literaturæ botanicæ etc. — STRÖDDA UNDER: Utnämning. Blommor på bar mark den 28 Januari. Om växters fästade i Herbarier. Om Botaniska Reseföreningen. PARLATORES och C. HARTMANS resa. Tillägg till v. Posts afhandling om växtgeografiska skildringar.

Original-Afhandlingar.

I. Växtgeografiska anteckningar öfver Bohuslän af C. J. Lindeberg.

Ingen provins är i växtgeografiskt hänseende måhända mindre känd än Bohuslän. Med undantag af Göttheborgstrakten, öfver hvilken Herrar *Wahlbergs* och *Areschougs* Floror, jemte den sednares tillägg dertill i Bot. Not. 1840, lemna en förträfflig handledning, eger man om länets öfriga delar blott några få och spridda uppgifter. Visserligen hafva åtskilliga Botanister besökt skärgården, men af dessa hafva några nästan uteslutande egenat sin uppmärksamhet åt algerna, och blott få åt den fanerogama floran. De sednares besök hafva dessutom oftast varit alltför inskränkta till tid och rum, för att tillåta dem ett mera omfattande studium, särdeles af de växter, som företrädesvis karakterisera trakten, såsom *Rubi*, *Atriplices*, *Rosæ*, *Hieracia*, *Carices*, *Calamagrostides*, m. fl. Ännu färre hafva offentliggjort sina iakttagelser, neml. *Pehr Kalm* i sin Westgötha och Bohuslänska resa 1746, — *Adj. Areschoug* i Physiogr. Sällsk:s Tidskrift 1837, hvar-est upptagas några i södra och mellersta skärgården funna

växter, och äntligen *M. W. von Düben*, som under en del af sommaren 1841 bereste hela provinsen och i Bot. Not. 1843 lemnade en särdeles intressant och rikhaltig resberättelse. Dessutom ega vi en förteckning öfver några sällsyntare Bohuslänska af Prof. *Wikström* i K. W. A:s handlingar 1824, jemte några smärre bidrag. För att emellertid i någon mån komplettera kännedomen om Bohuslänska vegetationen, hvilken i art- och formriksdom tvifvelsutän öfverträffar de flesta andra provinsers och derföre väl förtjenar en synnerlig uppmärksamhet, hafva vi satt oss i förbindelse med de Botanister, som i sednare tider besökt en och annan del af skärgården, neml. *P. A. Thengberg*, *C. A. Südbom*, *R. Rubenson*, *E. Cedersträhle*, *C. J. Thudén*, *A. O. Torstensson*, *T. Wallerius*, *F. O. Krok*, *A. Almén* och Revisor *H. G. Lübeck*, hvilka benäget meddelat åtskilliga intressanta iakttagelser. Dessa, jemte några egna, gjorda under resor 1846, 1849 — 1851, ligga till grund för närvarande uppsats. Men då en fullständig förteckning öfver alla hittills kända arter vore alltför vidlyftig för denna tidskrift, skola vi inskränka oss till en jemförande öfversigt öfver traktens södra och norra, yttre och inre delar, m. m., samt slutligen uppräknade de nya arter, som i sednare tider blifvit funna. Härvid anmärkes, att denna öfversigt icke afser Bohusläns politiska gränser, utan dess fysiska, för hvilka vi antaga Kongsbackaviken och vattendragen österut, — först söder om dessa börjar den egentliga Halländska naturen.

Tillfölje af landets betydliga utsträckning i norr och söder, och måhända äfven tillfölje af hafsströmmarnes och de angränsande trakternas inflytande, råder en betydlig olikhet i södra och norra skärgårdens växtförhållanden. Följande växter äro mer eller mindre allmänna i södra skärgården, men saknas i den norra, eller äro derstädes mycket sällsynta: *Alopecurus pratensis*, *Angelica litoralis*, *Anthemis Cotula*, *Bromus racemosus*, *Calamagrostis neglecta*, *Campanula latifolia* och *rapunculoides*, *Carex distans*, *fulva*, *Hornschuchiana*, *montana*, *hæmatolepis*, *turfosa* och *stricta*, *Convallaria multiflora*, *Epilobium roseum*, *Gagea spathacea* (flerestädes i Götheborgstrakten, äfven norrut vid Tofta: Mag. Blomstrand), *Gentiana Pneumonantke*, *Geum inter-*

medium, *Glyceria spectabilis*, *Hydrocotyle*, *Hypericum montanum*, *Hypochaeris radicata*, *Lamium album* (sällsynt på öarna, såsom Marstrand: Mag. Sädbom), *Lappa tomentosa*, *Mentha gentilis* L., Fr. (flerestädes i södra skärgården, såsom Släp, Götheborg, Wargö, Herrö etc.), *Myosotis versicolor* (mest på fastlandet till Uddevalla), *Myriophyllum verticillatum*, *Potamogeton compressus*, *obtusifolius* och *pectinatus* (alla i Götheborgstrakten, — på öarna finnas nästan inga andra arter än *gramineus* och *natans*, samt i hafsvikarna *marinus* sällsynt), *Potentilla rupestris* (tillhör blott fastlandet, hvilket den följer ända till Sörbygden, mot gränsen af Dalsland), *Rosa rubiginosa* och *tomentosa* Sm., *Rumex conspersus*, *cristatus*, *maximus* och *Hydrolythrum*, *Salix viridis*, *ambigua* Ehrh. och *plicata* Fr., *Scirpus glaucus*, *Sedum anglicum* (flerestädes i Götheborgs skärgård, såsom Erdholmarna, m. fl. st. af Rev. Lübeck och på Koön återfunnen af Sädbom och Rubenson), *Senecio aquaticus*, *Statice Bahusiensis* Fr. (Koön: Sädbom, Kansö: Lübeck, m. fl. st. Dess nordligaste station är Lindö), *Stellaria Holostea*, *nemorum* och *uliginosa*, *Senebiera Coronopus*, *Taxus baccata* (tillhör mest skärgården, sällsynt ini landet, t. ex. vid Wassbosjön i Forshälla socken: F. Krok), *Teesdalia nudicaulis*, *Trifolium filiforme*, *Trollius*, *Utricularia vulgaris* och *Valerianella olitoria*.

Följande äro deremot teml. allmänna i norra skärgården, men förekomma ytterst sällsynt eller alldeles icke i den södra: *Anagallis arvensis*, *Angelica silvestris*, *Anchusa officinalis*, *Artemisia campestris*, *Convolvulus arvensis*, *Cornus sanguinea*, *Erythræa linariifolia* (*E. pulchella* är allmän i hela skärgården), *Fragaria collina*, *Geranium lucidum*, *Ligustrum*, *Selaginella*, *Phleum arenarium*, *Plantago media*, *Ranunculus polyanthemos*, *Senecio Jacobæa*, *Sorbus Aria*, *Stenhammaria maritima*, *Thymus Acinos*, *Thalictrum minus* (nedstiger till Lysekil), och *Verbascum nigrum*.

Oaktadt Bohusläns ringa bredd, saknas, utom de egentliga *plantæ maritimæ*, åtskilliga växter i det inre landet, hvilka i skärgården äro teml. allmänna, neml.: *Agri-monia*, *Alchemilla alpina*, *Allium arenarium* och *Scorodoprasum*, *Anchusa officinalis*, *Anthyllis*, *Avena præcox*, *Carlina*, *Carex stricta*, *cæspitosa*, *distans*, m. fl., *Cratægi*, *Cu-*

scutæ, *Callitriche hamulata*, *Cardamine impatiens*, *Chrysanthemum segetum*, *Conium*, *Dianthus glaucus*, *Epilobium roseum*, *Eupatorium*, *Filago minima*, *Galium decolorans Grenier*, *Geranium sanguineum* och *lucidum*, *Hypochæris radicata*, *Lappa major*, *Lolium perenne*, *Matricaria Chamomilla*, *Melampyrum cristatum*, *Melilotus officindis* (= *M. macorrhiza* Koch), *Mentha aquatica* (dock mycket sällsynt, — *Menth. aqv. vera* har jag blott sett från Lindö, funnen af Herr Ekman. Den för Götheborgstrakten uppgifna tillhör *M. sativa* L. et Fr.), *Mercurialis*, *Nepeta*, *Ononis hircina*, *Orobus niger* et *vernus*, *Papaver dubium*, *Ribes rubrum*, *Sedum album* et *rupestre*, *Silene nutans*, *Tanacetum vulgare*, *Ulmus montana*, *Viola arenaria*, *Asplenium Breynii*, *Blechnum Spicant*, *Ophioglossum vulgatum*, *Lycopodium Selago*, *Selaginella*, *Struthiopteris* (förekommer någon gång inåt landet).

Följande deremot förekomma ofta i det inre landet, men saknas nästan alldeles i skärgården: *Alnus incana* (blott funnen i Sörbygden, der den nästan alldeles uttränges *A. glutinosa*), *Calamagrostis Hartmanniana* och *phragmitoides* (den sednare vid Långvattnet, m. fl. st. i Näsiinge, hvarest den förekommer i många former, som å ena sidan beröra *C. elata* Bl., å andra *C. Halleriana* Germ. Vi förmoda att denna sednare, som äfven finnes på några ställen i Bohuslän, ej är tillräckligt skild från *C. phragmitoides* Hn. Den äkta *C. Halleriana* ha vi blott funnit i Mälare-dalen), *Carex irrigua*, *pauciflora* och *flava* (den sednare saknas alldeles i skärgården), *Drosera longifolia*, *Eriophorum latifolium*, *Geranium silvaticum*, *Lobelia*, *Narthecium*, *Peucedanum palustre*, *Polygonum amphibium*, *Potamogeton polygonifolius*, *Prunus Padus* (blott på Hjertö i skärgården), *Pyrola media*, *chlorantha* och *uniflora*, *Rhynchospora fusca* (v. Düben), *Silene inflata* (sällsynt) och *Scheuchzeria palustris*.

För jemförelse skull upptaga vi här nedan några för östra Sverige vid samma breddgrader allmänna växter, hvilka härstädes saknas eller äro mycket sällsynta. De med en stjerna utmärkta saknas: **Anemone ranunculoides* (allmän åtminstone mellan Jönköping och Omberg), *Che-nopodium polyspermum* (blott få ställen vid Götheborg,

t. ex. Nya Hvarfvet: Lübeck. *Chenopodia* och *Blita* äro, med undantag af *Ch. album* och *Blit. rubrum*, mycket sällsynta härstädes), *Convolvulus arvensis*, *Anthemis tinctoria* (mycket sällsynt, t. ex. söder om Uddövalla: F. Krok), *Campanula persicifolia*, *Carex elongata*, *flava*, *montana* och *cæspitosa*, *Crepis præmorsa*, **Delphinium Consolida*, **Eriophorum alpinum*, *Euphorbia Peplus*, *Fragaria collina*, *Filago montana* (funnen på några ställen sistlidne sommar), *Galeopsis Ladanum*, *Gymnadenia Conopsea*, *Platanthera chlorantha* (Orchideæ äro, med undantag af *Orch. maculata* och *Plat. bifolia*, mycket sällsynta), *Herniaria glabra, *Hieracium murorum* och *paludosum*, jemte alla af afdelningen *Pilosella*, utom *H. Pilosella*, *Auripula*, samt *stoniflorum* *Waldst.* och *collinum*, hvilka båda sednare blott blifvit funna på inlandet. **Helianthemum vulgare*, *Ledum palustre, **Lepidium campestre*, *Lathyrus palustris*, **Lonicera Xylosteum*, *Myosotis palustris* (förekommer blott på några ställen i södra inlandet, — i skärgården har *M. cæspitosa* allestädes utträngt den), **M. stricta* (funnen inom Norska gräusen, hvadan den äfven torde finnas i angränsande delar af Bohuslän), *Neslia*, *Phleum Boehmeri, **Polygala uliginosa*, *Potamogeton rufescens* och *pectinatus* (*Potamogetones* äro, med undantag af *P. natans*, *gramineus*, *polygonifol.* och *pusillus* högst sällsynta härstädes), **Pulmonaria officinalis*, *Potentilla alpestris* och *verna* (högst sparsamma inom södra delarna), **Potentilla reptans*, *Primula farinosa, *Pulsatilla vulgaris* (de öfriga arterna saknas alldeles), *Sagittaria*, *Schedonorus tectorum* (funnen på blott två ställen!), **Sedum sexangulare* (denne, jemte många andra, är ett exempel på de misstag utlänningarne ofta begå vid bestämmandet af svenska växter. Se *Flore de France* p. 625!), **Serratula tinctoria*, *Sorbus scandica*, *Stellaria palustris*, **Trifolium montanum*, *Veronica spicata* (på få ställen i Götheborgstrakten och vid Uddövalla: F. Krok), *Vicia villosa, *Viola* *hirta och *mirabilis*.

Följande växter synas deremot blott tillhöra Bohuslän: *Agrimonia odorata* *Miller* (ny för Sverge. Finnes på Koön, Brännö, Hinsholmen etc. i Götheborgs skärgård), *Calamagrostis acutiflora* (på Koön mot vester, och derstädes mycket utmärktare än den Norska. Äfven i norra

Halland — se Bot. Not. 1850), *Carex maritima* (funnen på spridda ställen ända till Strömstad), *C. haematolepis* (på några ställen mellan Särö och Marstrand), *C. incurva* (Otterön, m. fl. st.), *Cerastium tetrandrum* (på Domsö, Prof. Wahlberg) *Digitalis purpurea*, *Elatine hexandra* och *orthosperma*, *Erigeron elongatus* Fr. S. V. S. (på några ställen kring Uddevalla. Är, ehuru utmärkt, måhända en öfvergångsform mellan *E. elongatus* och *acris*: »Växt och blad af den förre, blomhufvud af den sednare» Fr. in lit.), *Glaucium luteum* (på flere äldre växtställen utgången, men funnen på några nya, t. ex. Hjertö: Prosten C. A. Lamberg och Grötö i mängd af Mag. Wåhlstedt och Psilander), *Ligustrum*, *Rosa inodora* Fr. (äfvén funnen inom det egentliga Bohus vid Grinsbyvattnet på Oroust af A. Almén), *Sedum anglicum*, *Stenhammaria maritima* (nedgår från norr till Marstrand), *Statice Bahusiensis* Fr., *Coriandrum sativum*, *Tilia platyphylla* Scop. (ny för Sverige. Finnes på öar i Strömstad-trakten, t. ex. Ödön och Helsö) och *Zostera nana* (enl. Fr., ej sedd af mig).

Till flere redan förut bekanta nordboar (Bot Not. 1845, p. 88), hvilka ge den Bohuslänska vegetationen en viss subalpinsk karakter, hafva trenne tillkommit, neml. *Carex vitilis* vid Bullarefån, *Calamagrostis phragmitoides* (flerestädes i det inre och nordliga Bohuslän) samt *Viscaria alpina* (funnen i mängd på Koön af R. Rubenson). För de öfriga hafva flera nya loca funnits, t. ex. *Rhodiola rosea* på Dyrö: Rubenson, och vid Smörkullen vid Gullmarsviken. Slutligen må tilläggas loca för några nya Bohusläningar, som icke redan blifvit nämnda: *Campanula Cervicaria* (Krokstad), *Carex capillaris* (Amundholmen), *C. remota* (Foss etc.), *Corallorhiza innata* (Sörbygden), *Orchis Traunsteinerii* (ibid.), *Glyceria plicata* (flerestädes både i skärgården och inre landet), *Hieracium norvegicum* (Särö), *H. pallidum* ub., *H. onosmoides* (Hogdal, Uddevalla), *H. saxifragum* (flerestädes), *H. æstivum* (mellan Skee och Näsinge), *Melandrium noctiflorum* (Lindö), *Ononis repens* (Koön), *Pyrola umbellata* (Smörkullen), *Ribes alpinum* (Uddevalla: Krok), *Rosa pomifera vera* (Koön), *Sorbus fenica* (högst sparsamt norr om Marstrand), *Epilobium hirsutum* (Nya Hvarfvet: Rev. Lübeck), *Cuscuta Epilinum*

(Lindö, Kosteröarna). Af *Cuscuta europæa* förekommer flerestädes (t. ex. på Brännö, Hvalö, etc.) en späd och mörkblommig form med utstående kronpipfjäll, hvilken troligen är *C. halophyta*. Om denna och flere andra t. ex. Rubi, *Atriplices* etc. mera framdeles.

2. *Naturalhistoriska anteckningar om Åland,* *af C. E. Bergstrand.*

(Forts. från pag. 11).

Jag bör anmärka, att dessa växtgeografiska bestämningar äro grundade på de observationer, som jag *detta* år haft tillfälle att göra. Jag har härigenom velat göra början till en katalog öfver Ålands växter samt dervid utstakat planen för beteckningen af arternas utbredning. En annan gång vid ett annat tillfälle, och då jag hunnit ännu närmare undersöka denna märkvärdiga ögrupp, vill jag fullständigare skildra vegetationens beskaffenhet, komplettera katalogen och noggrannare begränsa och bestämma de särskilda florområdena o. s. v. Derjemte vill jag ock framställa verkningarne af klimatet samt redogöra för de uppgifter jag samlat rörande ögruppens däggdjur, foglar och fiskar m. m. Jag har äfvenledes antecknat de Finska namnen på de flesta växter och djur, som i detta land förekomma. Detta är för Finland af särskildt intresse, men ej utan värde äfven för Sverige, emedan derigenom åtskilliga tillägg, rättelser och ändringar kunna göras i afseende å de Finska namn, som finnas upptagna i »Svensk Botanik», och hvilka på den tiden begagnades af det Finska folket, men i sednare tider undergått åtskilliga förändringar. De namn jag antecknat äro mig bekantgjorde af Finska lärde, hvilka under det sedan näste året samlat dem ur folkets egen mun och sökt rädda dem från att falla i glömska. Det är en känd sak, att folket i allmänhet ej gör sig så noga reda för de särskilda arterna, utan sammanfattar alla till ett slägte hörande species ofta under en enda benämning, hvilken merändels är olik i olika provinser. Ja, närgränsande och

liknande släkten benämnas stundom med samma namn. Emellertid är det rätt märkvärdigt att se, huru Finska bonden förstått urskilja de särskilda arterna och gifvit hvardera sina egna namn; han tyckes stundom med nästan vetenskaplig blick vetat skilja och benämna de mest förvandta släktarter. Sjelfva växtnamnens egentliga betydelse röjer ofta en sinnrik naturuppfattning och en iakttagelseförmåga, som kanske ej återfinnes hos något annat folk. Såväl denna omständighet, som ock Finska språkets märkvärdighet i att bilda ord, passande för att uttrycka de finaste nyanceringar af den inre tanken, böra uppmuntra äfven oss att, så vidt för oss möjligt är, lära känna dess natur och dess märkliga förmåga att gifva betydelsefulla namn åt naturens alster. Tid och utrymme tillåta mig likväl ej, att ännu offentliggöra de Finska växtnamnen. Jag skall emellertid bemöda mig om att få uppgift på deras betydelse och härledning; ty att blott och bart ange namnet utan någon vidare förklaring, anser jag för oss Svenskar vara aldeles gagnlöst och utan intresse, emedan det Finska språket är för oss nästan okänt.

Innan jag öfvergår till den egentliga växtförteckningen, må jag först med tacksamhet nämna Contractsprosten och Hedersledamoten m. m. Hr *P. U. F. Sadelin*, Prosten och Hedersledamoten m. m. Hr *F. P. von Knorring* och Provincial-läkaren m. m. Hr Doktor *C. N. A. Tapenius* m. fl., hvilka godhetsfullt lemnat flera viktiga bidrag; i synnerhet har jag den sistnämnde att tacka för de värderika upplysningar jag erhållit, rörande ögruppens fauna. Till folje af den korta tiden och den missgynnande väderleken fick jag ej tillfälle att så genomsöka Korposkärgård, som jag åstundat; likväl har jag af Filosof. och Medic. Candidaten Hr *F. D. Wilenius* emottagit viktiga underrättelser om vegetationen i *Houtskär*, *Korpo* och *Nagu* eller i hela det genom *D* betecknade florområdet. Härigenom har jag blifvit i tillfälle att äfven införa denna del af Finska skärgården inom växtförteckningens omfång, hvarigenom öfvergången bildas från Ålands Flora till det egentliga Finlands växtgebit.

Uti *Radloffs* »Beskrifning öfver Åland» uppskattas de phanerogama växterna till ett antal af 550. De få botaniska uppgifter, som i denna äldre beskrifning förekomma, har jag ansett mig böra till en del använda.

Vid de växter, som jag ej sjelf sett, men hvilka dock enligt uppgift skola finnas, der är sagesmannen angifven.

Vid nomenclaturen har femte upplagan af *Hartmans* Flora blifvit följd.

Förteckning på de Phanerogamer och Ormbunkar, hvilka hittills blifvit observerade på Åland och närgränsande öar.

I. DICOTYLEDONEÆ.

1. *Synantheræ* Rich.
- Bidens tripartita* L. Anv: Lp.
 » *cernua* L. Anv: Lpr.
Chrysanthemum Leucanthemum L.
 A, B, C, D: Cf.
Matricaria Chamomilla L. A, B, C,
 D: Ap.
Tripleurospermum inodorum Sch. A,
 B, C, D: AMf.
Anthemis tinctoria L. Cn: Ar.
 » *arvensis* L. A, B, C, D: Af.
Achillea Ptarmica L. Anv, Dm: Apr.
 » *Millefolium* L. A, B, C, D: Af.
Tanacetum vulgare L. A, B, C, D: Ppf.
Artemisia Absinthium L. A, B, C,
 D: Apf.
 » *vulgaris* L. A, B, C, D: Apf.
 » *campestris* L. Cso: Mr.
Senecio sylvaticus L. B, C: RMp.
 » *vulgaris* L. A, B, C, D: Af.
Gnaphalium uliginosum L. B, C: Lpf.
 » *sylvaticum* L. A, B: Sp.
Antennaria dioica Gært. A, B, C,
 D: Cf.
Filago montana L. A, B, C, D: Cf.
Inula Helenium L. An: Srr.
Aster Tripolium L. A, B, C, D: Mpf.
Erigeron acris L. A, B, C, D: Cp.
Solidago Virgaurea L. A, B, C, D: Pp.
Tussilago Farfara L. A, B, C: Ppr.
Centaurea Scabiosa L. Anv, Bm: Pr.
 » *Jacea* L. A, B, C, D: Pf.
 » *Cyanus* L. A, B, C, D: Af.
Carlina vulgaris L. Bm: Cr.
Carduus crispus L. A, B, C, D: Af.
- Cirsium lanceolatum* Scop. A, B, C,
 D: Apf.
 » *palustre* Scop. A, B: Lp.
 » *arvense* Scop. A, B, C, D: Af.
 » *heterophyllum* All. Am: Pr.
Lappa tomentosa Lam. A, B, C, D: Ap.
 » *minor* DC. A, B, C, D: Ap.
 » *β majuscula*: Cm: Ap.
Sonchus arvensis L. A, B, C, D: Af.
 » *β littoralis*: B, C: Mp.
 » *oleraceus* L. A, B: Ap.
 » *asper* Vill. A, B, C: Ap.
Lactuca muralis Don. Bm, Cn: SRp.
Lapsana communis L. A, B, C, D: Af.
 var. *pubescens*: Cn: Ar.
Tragopogon pratensis L. Bm: Pp.
Scorzonera humilis L. Bv: SPpr.
Crepis tectorum L. A, B, C, D: Pp.
 » *præmorsa* Tausch. Cm: Pr.
Hieracium Pilosella L. A, B, C, D: Cf.
 » *Auricula* L. A, B, C, D: Cf.
 » *fallax* W. Cn: Pr.
 » *murorum* L. A, B, C, D: Pf.
 » *vulgatum* Fr. A, B, C, D:
 Pf.
 » *rigidum* Hn. A, B, C: Cp.
 » *umbellatum* L. A, B, C,
 D: Pf.
 Obs. forma *pericliniis pilosis nigricantibus, foliis denticulatis*: Cm: Arr.
Taraxacum officinale Web. A, B, C,
 D: ACff.
 * *corniculatum* Kit. Cn: Cp.
 * *palustre* Sm. Cn: Mr.

- Leontodon autumnalis* L. A, B, C, D: Sp.
Hypochaeris maculata L. Bm: Pp.
2. *Dipsacæ* Juss.
Trichera arvensis Schrad. A, B, C, D: Pf.
Succisa pratensis Mönch. A, B: Pp.
3. *Valerianæ* Fr.
Viburnum Opulus L. A, B, C, M: SPP.
Sambucus nigra L. Bm: Ar.
Valeriana officinalis L. A, B, C, D: Pp.
    β *angustifolia*: A, B, C: MPp.
Valerianella olitoria Mönch. Cm. so: SRr.
4. *Rubiaceæ* Juss.
Asperula odorata L. Cn, Dv: PNR.
Galium boreale L. A, B, C, D: Cf.
- Galium palustre* L. A, B, C, D: Lf.
 » *uliginosum* L. A, B, C, D: Lpf.
 » *verum* L. A, B, C, D: Lff.
 » *Aparine* L. A, B, C: Ap.
 * *infestum* Kit. A, B, C, D: Af.
5. *Caprifoliaceæ* Juss.
Lonicera Xylosteum L. A, B, C, D: Sp.
Linnæa borealis L. A, B, C, D: Spf.
6. *Campanulaceæ* Juss.
Campanula glomerata L. Bm: Pr.
 » *Trachelium* L. An, D: Np.
 » *rapunculoides* L. Anv: Nr.
 » *patula* L. Dv: Pp.
 » *persicifolia* L. A, B, C, D: Pf.
 » *rotundifolia* L. A, B, C, D: Cf.

Fortsättn.

Litteratur-Öfversigt.

Thesaurus literaturæ botanicæ omnium gentium inde a rerum botanicarum initiis ad nostra usque tempora, quindecim millia operum recensens. Curavit *G. A. Pritzel.* (Fasciculus VI). Lipsiæ: F. A. Brockhaus. 1850. 4:o, (pp. 401—474).

Detta sednast utkomna häfte, hvilket vi hittills förgätit att anmäla, innehåller endast fortsättning af det i föregående häfte började, ännu ej afslutade, systematiska universal-registret. Flororna, såväl de Europeiska som de öfriga verldsdelarnes, uppräknas chronologiskt under de särskilda ländernas namn. Derefter följa *Calendaria Floræ* och *Plantæ fossiles*. Monographierna äro ordnade efter det naturliga systemet, börjande med *Cryptogamerna* och slutande med *Leguminosæ*; hvarpå bifogas skrifterna öfver de officinela växterna, i alphabetisk ordning efter deras systematiska benämningar. Vidare upptagas de arbeten, hvilka handla om de usuela växterna, under följande hufvudtitlar: *Cultura arborum pomiferarum*, *Botanica hortensis*, *Cultura florum hortensium*, *Botanica œconomica*, *Cultura et usus plantarum singularum*, *Plantæ tinctoriæ*, *Plantæ utiles*, *Materia alimentaria*, *Varia potus genera*, samt början af *Botanica saltuaria*. Utan att ingå i någon närmare granskning af Förf. uppställningsmethod, mot hvilken åt-

skilliga anmärkingar i bibliographiskt och systematiskt hänseende måhända skulle kunna göras, vilja vi blott fästa uppmärksamheten vid ett (p. 413) begånget misstag, nämligen upptagandet, ibland Svensk-Norska Floror, af »Bredsdorffs Haandbog ved botaniske excursionser i Egnen om Sorøe. Kiøbenhavn 1834—1835!» — Med nästföljande häfte kommer troligen detta viktiga och värderika arbete att afslutas.

H—m.

Strödda Underrättelser.

Utnämning.

En utnämning, som icke förr blifvit omtalad i Botaniska Notiser, men som tvifvelsutan skall verka fördelaktigt på vetenskapens utveckling inom fäderneslandet, är Herr *Daniel Müllers* till Botanisk Trädgårdsmästare i Upsala. Vetenskapens vänner och idkare skola icke underlåta att uppskatta såväl Herr Müllers berömvärda uppföring af den beqvämlighet och det oberoende, som tillkommit honom under de sista åren, då han innehaft en angenäm och vinstgifvande trädgårdslokal i hufvudstadens grannskap, som Herr Professor Fries's nit och ihärdighet att verka för Herr Müllers anställande vid den botaniska trädgården, der säkerligen inga bemödanden hädanefter skola sparas, för att göra densamma så tillgänglig och instruktiv, som omständigheterna kunna medgifva. Redan instundande vår tillträder Hr Müller befattningen.

Blommor på bar mark den 28 Januari.

Såsom bevis på den blida vintern innevarande år förtjenar antecknas, att man i trädgårdar vid Halmstad den 28 Januari anträffade *Lamium purpureum*, *Senecio vulgaris*, *Stellaria media* och *Viola tricolor* i blomma, samt att Syrénknopparne redan några dagar förut börjat svälla. Förstnämnde växter äro, som man vet, i hög grad tåliga för kylan och träffas ofta med blommor då töväder bort-

lagit snön få dagar efter vinterns första påhelsning. Så var händelsen jultiden 1850, då samma växter sjelfva juldagen togos blommande på Djurgården vid Stockholm. Att träffa dem så sent som den 28 Januari torde dock vara ganska sällsynt och bevisar att förra delen af innevarande vinter varit ovanligt blid. Det vore intressant om flere observationer på följderna af den lindriga kölden kunde här inflyta. På mossornas fruktsättning torde den yttra märkbar inverkan. Arter, som i Tyskland sätta frukt, t. ex. *Hypnum purum*; *Mnium undulatum* m. fl. förtjena esterses, huruvida de ej fructificerat, då vintern detta år nära liknat Norra Tysklands, der de bruka träffas med frukt.

Om växters fästade i Herbarier.

För vänner af ändamålsenliga, varaktiga och snygga Herbarier torde följande uppgift på ett bekvämt, men sällan begagnadt, sätt att fästa växterna medelst pappersremсор, vara välkommen. Vanligen bstrykas de tillklippta remsorna på den ena sidan med en upplösning af gummi uti vatten eller med något annat slag klistor och denna bstrykning verkställes efter hand, nyss förr än remsan skall faststrykas öfver växten. Detta sätt medför flere olägenheter. Dels nedsmetar man lätt händerna, herbarii-papperet och möblerna, dels fastna remsorna osäkert, då det sällan kan undvikas att antingen för mycket eller för litet klistor påstrykes, serdeles då detta är i flytande form, dels undergår klistret snart förskämning. Följden af allt detta är, att man anser det besvärligt att fästa sina växter, samt att exemplaren i våra herbarier snart brytas sönder och blifva förkastliga. Funnes det ett lätt och *propert* sätt att häfta växterna, så skulle detta nog oftare begagnas och våra herbarier, med stundom dyrbara, autentiska exemplar, kunna förvaras åt efterkommande. Ett sådant sätt tror man sig göra känt genom följande rader: Man upplöser sex vigtsdelar pulveriseradt Gummi arabicum och en vigtsdel honung uti nio vigtsdelar vatten (t. ex. 1 lod honung, 6 lod gummi och $\frac{1}{2}$ kvarter vatten) så att deraf blifver en syrupslik blandning utan klimpar. Med detta klistor bstryker man, medelst en pensel, ena sidan af

hvita pappersark och utbreder dem på ett bord i ett boningsrum, då vattnet snart bortdunstar. Härvid rullar papperet sig uppåt och utvisar lämpligaste förvaringssättet för det torra fästpapperet, hvilket är att rulla arken utanpå hvarandra, såsom man brukar göra med kartor. — Vid växters fasthäftande afklipper man med en papperssax smalare och bredare remsor af detta häftpapper. De bredare äro ämnade för stjelkars och rötters fästande, de smalare för blommors och blads. Af dessa remsor afklipper man olika långa bitar. Den bit man anser bäst passande fattas med en pinsett, föres öfver tungan så att klistret blöttnar och fasttryckes genast öfver den till häftning utbredda växten, som, så snart alla behöfliga småremsor blifvit påtryckta, straxt sitter fast, och detta utan att den obetäckta delen af herbariipapperet fått den minsta fläck. — Honungen gör att papperet ej brytes eller blir sprödt. Samma slag klister är äfven det lämpligaste för fästande af etiketter på kärl. Då endast gummi nyttjas lossna etiketterna lätt från glatta yttor.

Om Botaniska Reseföreningen.

I likhet med föregående år har den Botaniska Reseföreningen för afsigt att lemna någon af de yngre Botanisterna tillfälle att undersöka vegetationen i någon af de mindre noggrannt kända trakterna af Skandinavien. Då mera eller mindre vidsträckta resor och undersökningar kunna utföras allt efter som mera eller mindre penningar kunna dertill anslås, så är det af vigt, att samla tillhopa så stor summa som möjligt. Till följe häraf tager sig utgifvaren af denna tidskrift friheten att uppmana hvar och en som intresserar sig för det gagnande företaget, att inom loppet af Mars månad tillkännagifva sin afsigt, att deruti deltaga, och vore önskligt om de bidrag, som blifva att påräkna, kunde insändas före April månads utgång. I likhet med hvad som förra åren blifvit iakttaget, är det meningen att anhålla, det Professorerna Herrar Fries och Wahlberg behagade afgöra såväl hvilka trakter bäst förtjena att för sommaren besökas, som hvilken eller hvilka böra tilldelas reseunderstödet. Förr än något kan afgöras är dock nödigt att veta huru stor summa finnes att till-

gå, hvarföre kännedom om deltagarens antal och den andel hvar och en tecknar sig för, behöfver snart erhållas. Minimifgiften har, som bekant är, varit 6 R:dr 32 sk. B:ko.

De Botanister som sistlidne sommar erhöilo reseunderstöd voro, såsom förr blifvit i Bot. Notiser anmäldt, Herrar Bergstrand, Westerlund och Goldkuhl. De båda sednare hafva i Notisernas sista årgång publicerat hvad de under sina resor och vandringar observerat. Den förstnämndes iakttagelser utgöra en ganska värderik del af denna årgång. Man kan möjligen tycka att få rariteter blifvit funna på Åland och att dess vegetation skiljer sig föga från det närbelägna svenska landets — men det är ingalunda utan intresse att *säkert* veta just detta. Dessutom är det fägnesamt att *vi* äro de första, som bekantgjort vegetationen på denna endast i politiskt afseende ryska ögrupp. Som den är ganska vidsträckt har Herr Bergstrand önskat att få använda ännu en sommar till dess undersökning. Derunder hoppas han kunna göra betydligare och vackrare samlingar än hvad som kunde ske förleden sommar, då de flesta växter han inlade blefvo förstörda af regn och hafsvatten under en båtresa. Af de växter som hemfördes hafva mindre packor blifvit inlemnade till Notisernas utgifvare, som tillhandahåller dem åt Reseföreningens Ledamöter. Äfven finnas flere packor af de växter Herr A. F. Holmgren insamlade på Omberg ännu kvar till afhämtning.

Uti Juni—Juli-numret för sistlidne år omtalades bland *Resande botanister inom Sverige* »Professor *Parlatore* från Florens, som i sällskap med Magister C. Hartman vid midsommarstiden begaf sig till Haparanda, för att genomvandra Torneå Lappmark, besöka Nordkap, följa norrskakusten till Salten, derifrån göra en exkursion till Sulitelma och angränsande fjäll, återvända till Trondhjem och öfver Dovre begifva sig till Christiania». Notisernas utg. hade förhoppning om meddelanden rörande denna resa, men då Prof. *Parlatore* är sinnad att sjelf publicera alla iakttagelser under densamma har detta hopp icke kunnat realiseras. Som en underrättelse tills vidare torde därför följande korta utdrag ur ett bref från *Parlatore* ega

intresse: »Jag har beslutit att utgifva två serskilda arbeten om denna resa, eller rättare ett arbete i två afdelningar. Den första egnas åt den fysiska beskrifningen af de länder jag besökte, af klimatet, innevånarne och deras bostäder, samt växterna, neml. såvidt de inverka på landskapet, och hvad som rörer de serskilda sätt, hvarpå de användas etc. Den skall, med ett ord, utgöra den historiska redogörelsen för resan. Den andra eller vetenskapliga delen kommer att behandla Norra Europas vegetation, jemförd med det mellersta sydligas, för att deraf göra slutsatser i afseende på Europas Botaniska geographie. Jag ämnar häri lemna förteckningar öfver alla de under resan anträffade växter. Af första delen har jag redan färdigskrifna de tvenne första kapitlen, som omfatta färden härifrån (från Florens) till Berlin, samt beskrifningen af denna stad. Hela denna del torde komma att utgöra 12 à 14 kapitel». . . .

Emedan Herr Magister Andersson förglömde att före sin bortresa framlemna den karta, som tillhörde Hr Löjtnant von Posts i Botaniska Notiser införda afhandling »Om Växtgeografiska Skildringar» har denna karta icke förr än nu kunnat meddelas; och endast genom författarens liberalitet att ånyo upprita och sjelf bekosta nämnde kartas lithografiering och färgläggning har det blifvit möjligt att nu lemna den. Som det dock endast är åt innehafvarena af förra årets Botaniska Notiser, der afhandlingen var införd, som denna karta är ämnad, så kan den endast utdelas på de ställen der prenumerationen för sista årgången erlades. Till följe häraf behagade de Herrar, som innehafva förra årgången af Botaniska Notiser, på nämnde ställen låta afhemta sina exemplar af kartan.

Följande tryckfel och tillägg till den ifrågavarande, i förra årgången införde, afhandlingen torde anmärkas.

- Pag. 123 — 3 raden nedifrån står: å kartan — läs: å en karta.
 » 124 — 15 » uppifrån » hastat — » försökt.
 » 125 — 2 » » » Ås — » Ås.
 » » — 6 » » tillägges efter Parenthesen: och några få andra ställen, betecknade på kartan med den mörkgröna färgläggningen.
 » » — 17 » » står: söder från — läs: i söder derifrån.
 » » — 19 » » tillägges efter Barrskogs berg: (B. bg. å kartan).

Pag. 126	— 11	raden	uppifrån	tillägges	efter	Egentl. skogen: (B. 3 å kartan).
» 127	— 10	»	»	»	»	Löfskogblandade skogen: (B. ls.)
»	»	— 11	»	»	står: öster — läs: vester.	
»	»	— »	»	»	tillägges	efter Wiksberget ock: delar af toppen.
» 162	— 9	»	»	»	»	öppna ställen (B. ö. st.)
»	»	— 12	»	»	står: (B. I. sa. i kartan) — läs: (B. ö. st. å kartan).	
» 165	— 4	»	nedifrån	»	jord — läs: sand.	
» 164	— 4	»	uppifrån	»	(L. bb) — läs: (L. lb.)	
» 171	— 9	»	»	tillägges:	På kanten utmärkes denna vegetation med den gula färgläggningen.	
» 171	— 7	»	nedifrån	står:	N—NW. — läs S—SO.	
»	»	— 6:te och 7:de	raden	nedifrån	utgår: (ej intagne å kartan), — emedan de på den sednare upprättade kartan äro intagne, jemte några andra, i texten ej omnämnde lokaler å kartans SÖ. del.	
» 172	— 17	raden	uppifrån	står:	ett litet stycke NW. — läs: ett litet stycke SO.	
» 173	— 6	»	nedifrån	»	NW. — läs: SO.	
» 176	— 16	»	uppifrån	»	diskeskantens — läs: dikeskanter, fläckar etc.	
» 178	— 7	»	nedifrån	tillägges:	Vegetations-arealen är å kartan betecknad med den röda färgen. (Den nya kartan upptager härutaf något större område än den förra hade upptagit).	
» 178	— 3	»	»	står:	fullkomligt; — läs: fullkomligt i analogi.	
» 181	— 10	»	»	tillägges	efter: lokaler, hvilkas vexter blifvit antecknade.	
» 182	— 3	»	uppifrån	»	efter: en liten del; på kartan betecknad med den blå färgläggningen.	
» 183	— 17	»	»	»	efter: Vattenstranden: (W. st.)	

På NYA BOTANISKA NOTISER, som för innevarande år utgifvas med ett ark i månaden jemte behöfliga plancher, emottager Apothekaren K. Fr. Thedenius i Stockholm prenumeration med 2 R:dr B:ko för hela årgången. Han ombesörjer numrornas ordentliga utdelning med posten eller kringsändande till de prenumeranter, som bo uti hufvudstaden, då så önskas och fullständig adress uppgifves. — För den händelse att någon skulle heldre vilja prenumerera i Bokhandeln hafva exemplar blifvit kringsända till Herrar Bokhandlare i de flesta större städer inom fäderneslandet. — Insända afhandlingar och meddelanden emotagas med tacksamhet.